

Ebben a szakaszban a franciaországi alkotmánybíróságok és közigazgatási bíróságok áttekintését találja meg.

Az Alkotmánytanács

Az **V. Köztársaság** 1958. október 4-i **Alkotmánya** által létrehozott **Alkotmánytanács** (*Conseil constitutionnel*) nem áll a rendes bírósági vagy a közigazgatási bírósági hierarchia élén. Következésképp nem **Legfelsőbb Bíróság**.

Az Alkotmánytanács **kilenc tagból** áll, és a tagok egyharmada háromévente megújul. A tagok kinevezése **kilenc évre** szól, **tisztségük nem újítható meg**, három tagot a köztársasági elnök nevez ki, három-három tagot pedig a Parlament két kamarájának (a Szenátusnak és a Nemzetgyűlésnek) az elnöke. A **korábbi köztársasági elnökök** hivatalból életük végéig az Alkotmánytanács tagjai, ha nem töltenek be a tanácsi tagságot jelentő megbízással összeegyeztethetetlen tisztséget, amely esetben nem vehetnek részt az Alkotmánytanács ülésein.

Az Alkotmánytanács elnökét a köztársasági elnök nevezi ki a tanács tagjai közül.

Az alkotmánytanácsi tagsághoz nem írnak elő **életkorra vagy hivatásra vonatkozó követelményt**. A tanácsági tisztség azonban **összeegyeztethetetlen** a kormányban vagy a Gazdasági és Szociális Tanácsban való tagsággal, továbbá bármely, választás útján betöltött tisztséggel. A tagokra ezenkívül ugyanazok a szakmai összeférhetlenségi szabályok vonatkoznak, mint a Nemzetgyűlés és a Szenátus képviselőire.

Az Alkotmánytanács **állandó testület**, annak ellenére, hogy az elé terjesztett ügyek beérkezésétől függően, változó gyakorisággal ülésezik. Az Alkotmánytanácsnak nincsenek szekciói, kizárólag plenáris ülés keretében ülésezik és hozza meg határozatait. A határozathozatalhoz el kell érnie a **határozatképességet**, ami azt jelenti, hogy **hét bírónak** jelen kell lennie. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata a döntő. A különvéleményeket nem teszik közzé. Az üléseken és a tárgyalásokon tartott viták, továbbá a szavazások **nem nyilvánosak, és azokat nem hozzák nyilvánosságra**.

Az **eljárás írásbeli és a kontradiktórius elvet követi**. Választási jogviták során azonban a felek szóbeli előterjesztéseket tehetnek. Ezen túlmenően a felek vagy képviselőik tehetnek szóbeli előterjesztéseket olyan tárgyaláson, ahol előzetes alkotmányossági kérdéseket vitatnak meg.

Az Alkotmánytanács **illetékessége** két kategóriába sorolható:

Kétféle vita tekintetében fennálló illetékesség:

Jogszabályokat érintő viták

A Tanács előzetesen – az aktuális ügyek mérlegelésétől függetlenül – hoz határozatot az **alkotmányosságról** (*contrôle de constitutionnalité préventif*). Az eljárás lefolytatása nem kötelező a rendes jogszabályok és a nemzetközi kötelezettségvállalások esetében, de kötelező az organikus törvények (*lois organiques*) és a parlament mindkét kamarájának házszabályai esetében. A kérelmek előterjesztésére a parlamenti szavazást követően, de a törvények kihirdetése, illetve megerősítése előtt, valamely nemzetközi kötelezettségvállalás jóváhagyása előtt, valamint a kamarák házszabályainak hatálybalépése előtt kerül sor. Nem kötelező eljárás esetén a kérelmet előterjesztheti egy politikai közméltóság (köztársasági elnök, miniszterelnök, a Nemzetgyűlés elnöke vagy a Szenátus elnöke), illetve 60 képviselő, vagy 60 szenátor.

Az előzetes alkotmányossági kérdés (*question prioritaire de constitutionnalité*) hatálybalépésével 2010. március 1-jén vezették be a rendkívüli **alkotmányossági felülvizsgálatot**. A fenti időpontot követően a bírósági eljárás során bármely felperes vagy alperes megkérdőjelezheti a jogszabályi rendelkezések alkotmányosságát azon az alapon, hogy az összeegyeztethetetlen az Alkotmány által garantált jogokkal és szabadságjogokkal. Az ügy kizárólag akkor utalható az Alkotmánytanács elé, ha ezt az Államtanács vagy a Semmitőszék jóváhagyja, amelynek három hónapon belül kell véleményt nyilvánítania.

Az Alkotmánytanács határozatot hoz a jogalkotói törvény és a végrehajtói rendelet közötti **hatásköri viták** tárgyában; egyrészt a jogalkotási eljárás során az adott kérdéssel foglalkozó kamara (a Nemzetgyűlés vagy a Szenátus) elnöke vagy a Kormány által elé utalt ügyekkel, másrészt pedig, a jogalkotási eljárás lezárását követően, a Miniszterelnök által a jogalkotási szintről alacsonyabb szintre leszállítani kívánt intézkedésekkel foglalkozik.

Választásokkal vagy népszavazással kapcsolatos viták

Az Alkotmánytanács határozatot hoz **a köztársasági elnök választásának és a népszavazásoknak a jogszerűségéről**, és kihirdeti az eredményeket. Ezen kívül dönt a Parlament mindkét kamarája képviselői megválasztásának jogszerűségéről, valamint a megválaszthatóságra és az összeférhetlenségre irányadó szabályokról.

Általában bármely választópolgár benyújthat választási ügyekkel kapcsolatos kérelmet az Alkotmánytanácshoz. Az Alkotmánytanács megkereséseinek száma jelentősen megnőtt a választási kiadások finanszírozását szabályozó és ellenőrző jogszabályok elfogadását követően; e kiadások tekintetében az Alkotmánytanács fellebbviteli bíróságként jár el a parlamenti választások és az elnökválasztás jelöltjei esetében.

Konzultációs hatáskör

Az Alkotmánytanács véleményt ad ki, amikor az államfő hivatalosan konzultál vele **az Alkotmány 16. cikkének** végrehajtásáról (a **válságidőszakban** alkalmazott **teljhatalom** tárgyában) és később az ennek keretében hozott határozatokról.

Ezenfelül a kormány konzultál az Alkotmánytanáccsal **a köztársaságielnök-választás és a népszavazás megszervezésére vonatkozó eljárások szövegéről**.

Valamennyi határozat formája megegyező és a következő részekből áll:

az alkalmazandó jogszabályokra és az eljárási intézkedésekre vonatkozó hivatkozások,

a figyelembe vett érveket kifejtő indokok, az alkalmazandó alapelvek meghatározása és a kérelemre adott válasz,

az elfogadott határozatot ismertető, bekezdésekbe foglalt rendelkező rész.

A határozatok valamennyi kormányzati szerv, továbbá valamennyi közigazgatási és igazságügyi hatóság számára kötelezőek. **Nem** lehet ellenük **jogorvoslattal** élni. **A res iudicata hatálya** nemcsak a határozat rendelkező részére, hanem az azt szükségszerűen alátámasztó indokolásra is kiterjed. Az Alkotmánytanács azonban elfogadja a lényeges tévedés kijavítására irányuló kérelmeket.

Az előzetes döntés útján alkotmányellenesnek nyilvánított rendelkezés nem fogadható el, illetve nem alkalmazható.

Az előzetes alkotmányossági kérdés alapján alkotmányellenesnek nyilvánított rendelkezést az alkotmánytanácsi határozat közzétételével, illetve a határozatban megadott későbbi időponttól hatályát veszti. Az Alkotmánytanács megállapítja azokat a feltételeket és korlátozásokat, amelyek mellett a rendelkezés már kifejtett joghatásai megtámadhatók.

A választási vitával kapcsolatos határozatok joghatása változó, a szavazócédulák érvénytelenítésétől maguknak a választásoknak az érvénytelenítéséig terjedhetnek, és tartalmazhatják valamely jelölt megválaszthatatlanságának és/vagy valamely választott tisztviselő hivatalából való lemondásának kimondását.

A határozatokat **közbesítik** a feleknek és közzéteszik a **hivatalos közlönyben** (*Journal officiel de la République française*); előzetes döntés esetén a Parlament megkeresését és a kormány észrevételeit is közzéteszik.

Az Alkotmánytanács létrehozása óta hozott valamennyi határozat megtalálható az **Alkotmánytanács honlapján**.

Közigazgatási bíróságok

A közigazgatási bíróságok feladatai

A közigazgatási aktusokat a **közigazgatástól független** (a közigazgatási és a bírósági feladatkör szétválasztásával) és a rendes bíróságoktól különálló **közigazgatási bíróságok** vizsgálják felül (bíróságok hatáskörének szétválasztása, *dualisme judiciaire*). Közigazgatási szervek is végezhetnek felülvizsgálatot, de e szervek határozatai ekkor maguk is bírósági felülvizsgálat tárgyát képezik.

Az alacsonyabb fokú közigazgatási bíróságok (*tribunaux administratifs*) az **első fokon eljáró általános közigazgatási bíróságok**. Számos különféle **szakosított közigazgatási bíróság** létezik, például a következők:

a **pénzügyi bíróságok** (regionális számvevői testületek (*chambres régionales des comptes*) és a Számvevőszék (*Cour des comptes*)),

a **szociális jóléti bíróságok** (szociális jóléti felülvizsgáló megyei bizottságok és központi bizottság),

a **fegyelmi bíróságok** (Költségvetési és Pénzügyi Fegyelmi Bíróság, a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács, szakmai fegyelmi testületek, egyetemi törvényszékek stb.).

Határozataik ellen általában a **közigazgatási fellebbviteli bíróságokhoz** (*cours administratifs d'appel*) lehet fellebbezni, amelyeknek a határozatait viszont adott jogkérdés tekintetében az **Államtanács** (*Conseil d'État*) vizsgálhatja felül. Ebben a szerepében az Államtanács – a Semmitőszékhez hasonlóan – csak azt vizsgálja felül, hogy az előtte megtámadott bírósági határozatok megfelelően alkalmazzák-e az eljárási szabályokat és a jogszabályokat, ugyanakkor bizonyos viták tekintetében (például miniszterek szabályozási intézkedései esetében) az első és végső fokon eljáró bíróság is.

A két igazságszolgáltatási rendszer közötti **hatásköri vitákat** a Semmitőszék és az Államtanács tagjaiból álló Hatásköri Bíróság (*Tribunal des conflits*) dönti el. Az Alkotmánytanács felügyeli a törvények alkotmányosságát; nem vizsgál felül közigazgatási intézkedéseket és cselekményeket.

A közigazgatási bíróságok belső szervezete

A (42) **közigazgatási bíróság** és a (8) **közigazgatási fellebbviteli bíróság osztályokba** szerveződik. E szervezeti egységek száma és szakterülete a bírósági tagjaitól és a bíróság vezetője által választott belső szervezettől függően változik. Az Államtanácsnak mindössze egy olyan szervezeti egysége van, amely igazságszolgáltatási feladatot lát el, a jogviták osztálya (*Section du contentieux*), a többi szervezeti egység – azaz a közigazgatási osztályok – az Államtanács konzultációs feladatkörét biztosítják.

A **jogvitákkal foglalkozó osztály** 10, különböző típusú jogvitára szakosodott alosztályból áll. Az általános közigazgatási jog területeire vonatkozóan ezen alosztályok közül kettő hoz együttes ítéletet (kilenc tag). Ha az ügy összetettebb vagy érzékenyebb, akkor a jogvitákkal foglalkozó osztály (ebben az esetben az alosztályok elnökei, az osztály elnöke és elnökhelyettesei; 17 tag) vagy a jogvitákkal foglalkozó közgyűlés (*Assemblée du contentieux*) (az Államtanács szekcióinak elnökei az Államtanács alelnökének elnökségével; 13 tag) tárgyalja az ügyet.

A közigazgatási bíróságok tagjainak jogállása

A közigazgatási bíróságok tagjai hagyományosan nem minősülnek „bíróknak” (*magistrats*) a francia alkotmány értelmében, ez a kifejezés ugyanis a rendes bíróságok tagjai számára van fenntartva. A közigazgatási bíróságok tagjaira a köztisztviselőkre irányadó általános szabályok vonatkoznak. A közigazgatási bíróságok tagjaira alkalmazandó jogszabályok sokáig egyáltalán nem tartalmazták az egyéb típusú köztisztviselőkre alkalmazandó jogszabályoktól eltérő különleges szabályt. Az 1980-as években azonban a **közigazgatási bíróságok tagjainak kinevezésére vonatkozó feltételek a függetlenségük megerősödése irányában változtak**, így ma az az általános tendencia, hogy bíróként kezelik őket. Bizonyos jogszabályok így említik őket, és a szakmai előmenetelüket szabályozó valamennyi szabály *de facto* teljes függetlenséget biztosít számukra.

Míg a rendes bíróságok bírái egy és ugyanazon testület tagjai, a közigazgatási bírák két külön testülethez (*corps*) tartoznak: az egyik az Államtanács tagjainak testülete, a másik pedig az alacsonyabb fokú közigazgatási bíróságok és a közigazgatási fellebbviteli bíróságok tagjainak testülete.

Az említett két testületre irányadó szabályok régóta különböző jogszabályokban szerepeltek, de az Államtanács tagjaira, valamint az alacsonyabb fokú közigazgatási bíróságok és a közigazgatási fellebbviteli bíróságok tagjaira immár a közigazgatási bíráskodás törvénykönyvének (*Code de justice administrative*) ugyanazon rendelkezései vonatkoznak.

Az e területeken létező jogi adatbázisok

Franciaországban a jogi adatbázisok közszolgáltatás keretében hozzáférhetőek az interneten. Így a **Légifrance** honlapon a következők találhatóak meg: JADE adatbázisában az Államtanács, a Hatásköri Bíróság, a közigazgatási fellebbviteli bíróságok határozatai és a közigazgatási bíróságok válogatott határozatai,

CONSTIT adatbázisában az Alkotmánytanács határozatai.

Ingyenes-e az adatbázishoz való hozzáférés?

Igen, az adatbázishoz való hozzáférés **ingyenes**.

A tartalom rövid ismertetése

A JADE adatbázis 230 000 határozatot tartalmaz, és évente 12 000 határozat kerül bele, míg a CONSTIT adatbázis 3500 határozatot tartalmaz, és évente 150 határozat kerül bele.

Kapcsolódó linkek

[Bíróságok hatásköre és illetékessége – Franciaország](#)

Utolsó frissítés: 17/01/2017

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalról felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.